

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

ว่าด้วยการจัดทำบัญชีรายชื่อนายความและการตั้งนายความให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย

พ.ศ. ๒๕๖๗

โดยที่ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่นายความที่ศาลตั้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๓ พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๑๐ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ยกเว้นศาลเยาวชนและครอบครัวจัดทำบัญชีรายชื่อนายความซึ่งได้แจ้งความประสงค์ต่อศาลว่าจะรับเป็นนายความตามมาตรา ๑๗๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้มีข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ติดต่อ รวมทั้งประสบการณ์หรือระยะเวลาการทำงานของนายความนั้นตามสมควร และระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่นายความที่ศาลตั้งให้จำเลยในการไต่สวนมูลฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕/๑ พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญา ยกเว้นศาลเยาวชนและครอบครัวนำบัญชีรายชื่อนายความซึ่งได้แจ้งความประสงค์ต่อศาลว่าจะรับเป็นนายความตามมาตรา ๑๗๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาใช้กับการตั้งนายความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามระเบียบดังกล่าว ดังนั้น เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่อาจจัดหาทนายความได้ให้มีความเท่าเทียมในการมีทนายความซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่เหมาะสมกับประเภทคดี ทำหน้าที่ช่วยเหลือต่อสู้คดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสมควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำบัญชีรายชื่อนายความและการตั้งนายความไว้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑ ประธานศาลฎีกา จึงวางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการจัดทำบัญชีรายชื่อนายความและการตั้งนายความให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย พ.ศ. ๒๕๖๗”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้ ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

“ศาล” หมายความว่า ศาลชั้นต้นซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ยกเว้นศาลเยาวชนและครอบครัว

“ผู้รับผิดชอบราชการศาล” หมายความว่า อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นและผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการประจำศาลยุติธรรมหรือ
ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลยุติธรรม

“คำขอ” หมายความว่า คำขอแสดงความประสงค์รับเป็นทนายความตามมาตรา ๑๖๕/๑
และมาตรา ๑๗๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“บัญชีรายชื่อทนายความ” หมายความว่า บัญชีรายชื่อทนายความซึ่งประสงค์จะรับเป็นทนายความ
ตามมาตรา ๑๖๕/๑ และมาตรา ๑๗๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของแต่ละศาล

ข้อ ๔ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติ หรือคำสั่งอื่นใด
ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๕ เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ศาลอาจกำหนด
แนวปฏิบัติของแต่ละศาลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้

ข้อ ๖ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องมีวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดในทางธุรการเพื่อให้การปฏิบัติ
ตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

หมวด ๑

บัญชีรายชื่อทนายความ

ส่วนที่ ๑

การขอขึ้นบัญชีรายชื่อทนายความ

ข้อ ๗ ให้ศาลออกประกาศให้ทนายความที่ประสงค์จะรับเป็นทนายความตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕/๑ และมาตรา ๑๗๓ ยื่นคำขอต่อศาลที่ประสงค์จะขึ้นบัญชี
รายชื่อทนายความตามแบบที่สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนด

ทนายความที่ประสงค์จะขอขึ้นบัญชีรายชื่อทนายความอาจระบุดังความเชี่ยวชาญทางคดี
ซึ่งสามารถระบุได้มากกว่าหนึ่งประเภทคดี โดยให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลกำหนดประเภท
ความเชี่ยวชาญทางคดีที่ต้องการให้ขึ้นบัญชีรายชื่อทนายความไว้ในประกาศตามวรรคหนึ่ง ตามความเหมาะสม
ดังต่อไปนี้

(๑) คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(๒) คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

- (๓) คดีค้ำมนุษย์
- (๔) คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี
- (๕) คดีสิ่งแวดล้อม
- (๖) คดีชำนาญพิเศษ
- (๗) คดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา
- (๘) คดีความผิดอื่น ๆ ตามที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลเห็นสมควร

ในกรณีความที่ประสงค์ขอขึ้นบัญชีรายชื่อทนายความไม่ได้ระบุถึงความเชี่ยวชาญทางคดี ให้ขึ้นบัญชีรายชื่อทนายความไว้ในประเภทคดีทั่วไป

ข้อ ๘ ทนายความที่ประสงค์จะขอขึ้นบัญชีรายชื่อทนายความ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ
- (๒) เป็นผู้มีความพร้อมที่จะอุทิศเวลาปฏิบัติหน้าที่เป็นทนายความที่ศาลตั้ง
- (๓) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
- (๔) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือมีหนี้สินล้นพ้นตัว
- (๕) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน

ไม่สมประกอบ

- (๖) ไม่เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
- (๗) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๘) ไม่เคยถูกจำหน่ายชื่อออกจากบัญชีรายชื่อทนายความของศาลใดศาลหนึ่งตามข้อ ๑๙

(๔) ถึง (๖)

ข้อ ๙ ให้ทนายความที่ประสงค์จะขอขึ้นบัญชีรายชื่อทนายความ ยื่นคำขอต่อศาล พร้อมด้วยเอกสารหลักฐาน ดังต่อไปนี้

- (๑) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
- (๒) สำเนาใบอนุญาตให้เป็นทนายความ
- (๓) สำเนาบัตรประจำตัวสมาชิกสภาทนายความ
- (๔) บันทึกการตรวจสอบประวัติทะเบียนทนายความซึ่งออกให้ไม่เกิน ๑ เดือน

(๕) หลักฐานที่แสดงความเชี่ยวชาญทางคดีตามที่กำหนดในข้อ ๗ วรรคสอง (ถ้ามี) เช่น วุฒิการศึกษา ประกาศนียบัตร หนังสือรับรองการทำงาน หรือหลักฐานอื่นใดที่แสดงถึงประเภทคดีที่เคยว่าความ

(๖) หลักฐานที่แสดงจำนวนคดีอาญาที่เคยว่าความ

เมื่อได้รับคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการตรวจสอบคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และเอกสารหลักฐานของผู้ยื่นคำขอ พร้อมทำความเข้าใจกับผู้ยื่นคำขอจัดอยู่ในบัญชีรายชื่อทนายความบัญชีใด และมีความเชี่ยวชาญทางคดีประเภทใดเสนอต่อผู้รับผิดชอบขอพระราชทานศาล เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว ให้ผู้อำนวยการนำรายชื่อของผู้ยื่นคำขอดังกล่าวขึ้นบัญชีรายชื่อทนายความ

ในการดำเนินการตามวรรคสอง ผู้รับผิดชอบขอพระราชทานศาลอาจจัดให้มีการสัมภาษณ์ผู้ยื่นคำขอ หรือสอบถามข้อเท็จจริงไปยังหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยก็ได้

ส่วนที่ ๒

การจัดทำบัญชีรายชื่อทนายความ

ข้อ ๑๐ ให้ศาลจัดทำบัญชีรายชื่อทนายความโดยแยกตามระยะเวลาการเป็นทนายความ ความเชี่ยวชาญทางคดี และประสบการณ์การว่าความในศาล ตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) บัญชี ๑ สำหรับผู้ที่เป็นทนายความมาแล้วตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป และมีประสบการณ์ เคยว่าความโดยทำหน้าที่ทนายความในคดีอาญาที่ศาลออกนั่งพิจารณามาแล้วไม่น้อยกว่า ๒๕ คดี

(๒) บัญชี ๒ สำหรับผู้ที่เป็นทนายความยังไม่ครบหลักเกณฑ์ตาม (๑)

ในการขึ้นบัญชีรายชื่อทนายความทั้งสองบัญชีตามวรรคหนึ่ง ให้เรียงลำดับก่อนหลังตามลำดับของการยื่นคำขอ พร้อมทั้งระบุความเชี่ยวชาญทางคดีของทนายความแต่ละคนตามข้อ ๗ วรรคสอง ด้วย

ข้อ ๑๑ ให้บัญชีรายชื่อทนายความสิ้นสุดเมื่อครบสามปีนับแต่วันจัดทำ ในระหว่างนี้ ให้ศาล ตั้งทนายความจากบัญชีรายชื่อทนายความเดิมได้จนกว่าจะมีการจัดทำบัญชีรายชื่อทนายความขึ้นใหม่

ข้อ ๑๒ ในการพิจารณาขึ้นบัญชีรายชื่อทนายความที่เคยมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อทนายความมาแล้ว ให้ผู้รับผิดชอบขอพระราชทานศาลพิจารณาผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของทนายความดังกล่าว โดยคำนึงถึงความเอาใจใส่ การอุทิศเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ ความประพฤติ และมรรยาททนายความประกอบด้วย

ข้อ ๑๓ ทนายความที่ขึ้นบัญชีรายชื่อทนายความและปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบนี้ อาจได้รับการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามกฎหมาย

คุณสมบัติและหลักเกณฑ์การพิจารณาสำหรับทนายความซึ่งพึงได้รับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนด

หมวด ๒

การแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่

ข้อ ๑๔ ให้ศาลตั้งทนายความแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจากบัญชีรายชื่อทนายความ โดยพิจารณาถึงความเชี่ยวชาญทางคดีของทนายความเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ดังนี้

(๑) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ให้ตั้งทนายความในบัญชี ๑ ตามประเภทความเชี่ยวชาญทางคดีเรียงลำดับก่อนหลังของการขึ้นบัญชี เว้นแต่ไม่มีทนายความที่มีความเชี่ยวชาญทางคดีตามประเภทดังกล่าว ให้ตั้งทนายความในบัญชี ๑ ตามประเภทความเชี่ยวชาญทางคดีอื่นหรือประเภทคดีทั่วไปตามลำดับก่อนหลังของการขึ้นบัญชี

(๒) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่ถึงสิบปี ให้ตั้งทนายความในบัญชี ๑ และบัญชี ๒ ตามประเภทความเชี่ยวชาญทางคดีเรียงลำดับก่อนหลังของการขึ้นบัญชี เว้นแต่ไม่มีทนายความที่มีความเชี่ยวชาญทางคดีตามประเภทดังกล่าว ให้ตั้งทนายความในบัญชี ๑ และบัญชี ๒ ตามประเภทความเชี่ยวชาญทางคดีอื่นหรือประเภทคดีทั่วไปตามลำดับก่อนหลังของการขึ้นบัญชี

หากความผิดที่ต้องหาหรือถูกฟ้องมีหลายข้อหา ไม่ว่าจะเป็ความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทหรือความผิดหลายกรรมต่างกัน การตั้งทนายความตามวรรคหนึ่ง ให้พิจารณาความเชี่ยวชาญทางคดีของทนายความตามข้อหาที่มีอัตราโทษหนักที่สุด

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ศาลอาจใช้ดุลพินิจในการตั้งทนายความ แตกต่างจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ก็ได้

ข้อ ๑๕ กรณีที่มีการจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้แล้วในชั้นสอบสวน และทนายความนั้นเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อทนายความ เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยร้องขอก่อนหรือในขณะที่ศาลสอบถามเรื่องทนายความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕/๑ หรือมาตรา ๑๗๓ และศาลเห็นสมควร ศาลอาจตั้งทนายความผู้นั้นเป็นทนายความต่อไปในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือชั้นพิจารณา แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๖ ทนายความที่ศาลตั้งจะปฏิเสธไม่ปฏิบัติหน้าที่ ละทิ้งคดี หรือไม่มาปฏิบัติหน้าที่ ตามวันนัดโดยไม่มีเหตุอันสมควรไม่ได้ และจำต้องไม่เรียกหรือรับผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีที่ตนได้รับแต่งตั้ง

ข้อ ๑๗ ในการกำหนดเงินรางวัลให้ทนายความที่ศาลตั้ง ให้ศาลคำนึงถึงจำนวนวันนัด ที่ทนายความมาศาลจริง และเปรียบเทียบกับจำนวนเงินรางวัลที่จ่ายให้แก่ทนายความที่ศาลตั้งในคดีอื่น ของศาลเดียวกันซึ่งมีความยากง่ายของลักษณะคดี รวมทั้งเวลาและงานที่ได้ปฏิบัติในการว่าความในคดี ใกล้เคียงกัน โดยให้คำนึงถึงความเชี่ยวชาญทางคดีประกอบด้วย ทั้งนี้ ผู้รับผิดชอบบราซการศาล อาจกำหนดแนวปฏิบัติในการส่งจ่ายเงินรางวัลแก่ทนายความให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันก็ได้

หมวด ๓

การประเมินผลการปฏิบัติงานของทนายความและการจำหน่ายชื่อออกจากบัญชีรายชื่อทนายความ

ข้อ ๑๘ หลังเสร็จการปฏิบัติหน้าที่ ให้องค์คณะผู้พิพากษาประเมินผลการปฏิบัติงาน ของทนายความที่ศาลตั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานศาลยุติธรรมประกาศกำหนด

ให้ผู้อำนวยการรวบรวมผลการประเมินเสนอต่อผู้รับผิดชอบบราซการศาล เพื่อให้ศาล ใช้ประกอบการพิจารณาขึ้นบัญชีรายชื่อทนายความตามข้อ ๑๒ และการพิจารณาเสนอขอพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามข้อ ๑๓

ข้อ ๑๙ ให้ผู้รับผิดชอบบราซการศาลจำหน่ายชื่อทนายความออกจากบัญชีรายชื่อทนายความ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทนายความผู้นั้น ดังต่อไปนี้

- (๑) ตาย
- (๒) ขาดคุณสมบัติการเป็นทนายความ
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๘
- (๔) ปฏิเสธไม่ปฏิบัติหน้าที่ ละทิ้งคดี หรือไม่มาปฏิบัติหน้าที่ตามวันนัดโดยไม่มีเหตุอันสมควร
- (๕) เรียกหรือรับผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีที่ตนได้รับแต่งตั้ง
- (๖) กระทำการใด ๆ ที่ไม่เหมาะสมอันเป็นการขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ทนายความที่ได้รับแต่งตั้ง

ข้อ ๒๐ ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงตามข้อ ๑๙ (๑) ถึง (๓) ให้ผู้อำนวยการทำรายงาน พร้อมความเห็นเสนอต่อผู้รับผิดชอบบราซการศาลเพื่อพิจารณาจำหน่ายชื่อ

ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงตามข้อ ๑๙ (๔) ถึง (๖) ให้ผู้อำนวยการตรวจสอบข้อเท็จจริง เบื้องต้นและรายงานไปยังผู้รับผิดชอบบราซการศาล หากผู้รับผิดชอบบราซการศาลจะรับฟังข้อเท็จจริงใด

ที่เป็นผลร้ายแก่ความที่ขึ้นบัญชี ต้องให้โอกาสความนั้นชี้แจงเป็นหนังสือก่อน เมื่อเห็นว่าข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าการกระทำตามข้อ ๑๙ (๔) ถึง (๖) ให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลจำหน่ายชื่อความออกจากบัญชีรายชื่อความ และแจ้งไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อให้สำนักงานศาลยุติธรรมแจ้งศาลอื่นทราบต่อไป

ในกรณีที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลเห็นว่าการกระทำตามวรรคสองเป็นพฤติการณ์ไม่ร้ายแรงหรือมีเหตุอื่นใดอันสมควร ผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจตัดถอนความที่ขึ้นบัญชีรายชื่อความ เป็นลายลักษณ์อักษรก่อนก็ได้

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๒๑ ให้ศาลจัดทำบัญชีรายชื่อความตามระเบียบนี้ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดหกเดือน นับแต่วันที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ โดยในระหว่างนั้น ให้ใช้บัญชีรายชื่อความเดิม และให้ศาลพิจารณาตั้งความตามระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติ หรือคำสั่งที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ ทั้งนี้ ความในหมวด ๓ ให้ใช้บังคับเมื่อมีการจัดทำบัญชีรายชื่อความตามระเบียบนี้แล้ว

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

อโนชา ชีวิตโสภณ

ประธานศาลฎีกา